

Rapport

Kultur för äldre

2022

Kultur Idrott o Fritidsförvaltningen

Holmstén, Sandra
021-391979 • sandra.holmsten@vasteras.se

VÄSTERÅS STAD

2022-12-14

Innehållsförteckning

Uppdraget och målsättning för verksamheten	3
1. Utomhusturnén sommaren 2022	4
1.1. Det praktiska genomförandet	4
1.2. Summering i siffror	5
1.3. Utomhusturnén innefattade följande kulturprogram och kulturaktörer	5
1.4. Feedback från publik och personal	6
1.4.1. UTVÄRDERING MED KULTURAKTÖRER	6
2. Verksamhet under 2022	7
2.1. Våren 2022	7
2.1.1. NÄTVERKSTRÄFF MED KULTUROMBUDEN	7
2.2. Hösten 2022	8
2.2.1. NÄTVERKSTRÄFFAR MED KULTUROMBUDEN	8
2.2.2. MEDEL FRÅN FINSKT FÖRVALTNINGSOMRÅDE	8
2.2.3. MÖTEN MED MINNEN	8
2.2.4. KULTURPROGRAM NU ÄR DET JUL IGEN	9
2.2.5. TEMA LÄSLUST OCH LÄSFRÄMJANDE	9
2.2.6. NÄTVERKET KULTUR OCH HÄLSA	9
2.3. Inventera mottaglighet för digital kultur och främja användande av välfärdsteknik.....	9
2.3.1. PILOTPROJEKTET TANKEVÄCKAREN	10
2.3.2. DIGITAL KULTURKATALOG	10
2.3.3. NYTT BILDSPEL FRÅN VÄSTERÅS STADSARKIV	10
2.4. Planering inför 2023	10
3. Ekonomisk sammanställning	12

2022-12-14

Uppdraget och målsättning för verksamheten

Nedan följer en verksamhetsuppföljning för uppdraget Kultur för äldre för tidsperioden 2022-01-01 till 2022-12-31.

Här redovisas:

- Sommarens extrasatsning på utomhuskultur (delvis utöver uppdraget)
- Den verksamhet som genomförts under 2022, program och aktiviteter.
- Ekonomisk sammanställning

Verksamheten bedrivs av enheten Västerås stadsbibliotek, Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen (KIFF) på uppdrag av Äldrenämnden.

Aktiviteter och andra insatser görs i samverkan med kulturinstitutioner, lokala kulturaktörer samt de kulturombud som finns på omsorgens olika boenden.

Målsättningen för verksamheten:

De äldre ska få erbjudande om att på olika sätt vara delaktiga i kulturlivet.

Personalen ska uppmuntras till nytänkande, kreativitet samt att använda kultur som en viktig hälsofrämjande- och rehabiliterande faktor i vardagen.

2022-12-14

1. Utomhusturnén sommaren 2022

Under somrarna turnerar vanligtvis programmet *Sommarmusik inom vården* med unga musiker i samverkan med Västmanlandsmusiken på äldreomsorgens enheter. Under 2020 och 2021 beställde vård och omsorgsförvaltningen en extra utomhusturné för att bryta isoleringen i samband med pandemin. Även denna sommar tillfördes extra medel till de 35 enheterna och för en budget på 600 000 kr köptes det in program av lokala kulturaktörer till en utomhusturné. Nytt för i år var att de fem fristående mötesplatserna för äldre som finns i Bäckby, Malmaberg, Hjärtpunkt Skiljebo, Råby och Rönby också fick ta del av satsningen. Kultursamordnaren genomförde Teamsmöten med mötesplatserna för att inventera behov och hitta passande kulturprogram för mötesplatsens besökare.

Detta sammantaget möjliggjorde en turné med totalt 220 kulturprogram. Mottagandet blev väldigt positivt och tacksamheten var stor på både boendena och mötesplatserna, både bland personal och publik. 24 maj gick ett pressmeddelande ut om satsningen: *Kultur på både äldreboenden och mötesplatser i sommar* som både VLT och Västeråstidningen lyfte. Satsningen på mötesplatserna lyftes även fram på en egen sida på vasteras.se [länk](#).

1.1. Det praktiska genomförandet

Under våren bokades artister/kulturaktörer, en kulturkatalog som beskrev programmen togs fram. Varje boende och mötesplats fick sina egna bokningar per mail och turnéscheman skickades ut tillsammans med affischer där artister/kulturaktörer och kulturombud/mötesplatssamordnare fick kontaktuppgifter till varandra.

Följande riktlinjer gällde för artister och personal för att fortsätta säkerställa att ett tryggt och smittsäkert program:

- Alla kulturprogram som ingår i satsningen Kultur i äldreomsorgen var upplagda för att kunna genomföras utomhus och artisterna tog med sig all teknik och utrustning som behövdes.
- Boendet (spelplatsen) såg till att eluttag finns tillgängligt utomhus alternativt anslöts el med förlängningssladd i huset.
- Enligt den överenskommelse vi hade med polisen genomförs kulturprogrammet på boendets innegårdar, gräsmatta, trädgård eller egna tomt för de boendes skull. Alltså inte på ställen som räknas till allmänoffentlig plats.

2022-12-14

1.2. Summering i siffror

Tidsperiod:	Vecka 22 till 36
Antalet program totalt:	220
Antalet inställda program:	3 program (pga. sjukdom)
Antalet boende som tagit emot program:	35 av 35
Antal fristående mötesplatser som tagit emot program:	5 av 5

Detta innebär att varje boende, om de inte tackat nej, har fått 6–7 program totalt under perioden vecka 22–36. Så långt som möjligt har programmen genomförts ungefär varannan vecka. De fristående mötesplatserna fick erbjudande om tre kulturprogram var.

Fördelningen av de turnélagda programmen såg ut som följer:

Vecka 22: 9 program	Vecka 27: 24 program	Vecka 32: 17 program
Vecka 23: 5 program	Vecka 28: 8 program	Vecka 33: 17 program
Vecka 24: 19 program	Vecka 29: 19 program	Vecka 34: 22 program
Vecka 25: 11 program	Vecka 30: 10 program	vecka 35: 17 program
Vecka 26: 19 program	Vecka 31: 19 program	Vecka 36: 4 program

1.3. Utomhusturnén innefattade följande kulturprogram och kulturaktörer

Aktör	Program	Antal
Awake LOVE Orchestra	O barnsliga barnsånger	12
4e Teatern	<i>Vardagliga visioner och märkvärdiga spektakel</i> , ett program med poesi, litterära texter, sång och musik.	18
Filiokus Fredrik med assistent	<i>Magi och klurigheter</i> . Skuggfigurer, hjärngympa och historier. En och annan sång.	12

2022-12-14

Gatuartister	Västerås stads feriepraktiserande gymnasieungdomar bjuder på en blandad repertoar där även diktläsning och dans kan förekomma.	35
Lars Hedberg & Gunnar Paulsson	Somrigt med Taube och andra poeter. Två gitarrer. Sånger som känns, ger glädje och minnen.	25
Liz Hurricane & Ken East	Det fartfyllda musikprogrammet <i>50-talsmusik</i> . I huvudsak på svenska med en och annan cover.	26
Carina Normansson & Gunnar Sandström	<i>Tron, smöret och kärleken</i> . Folkmusik- och berättarföreställning.	5
Torbjörn Grass & Stefan Isaksson	<i>Vackra melodier från förr till nu</i> - ett jazzigt och medryckande program.	12
Västmanlandsmusiken	Sommarmusik inom vården med unga musiker, 3 ensembler: Vindlav, Maskroskvartetten, Trio.	75
Totalt:		220

1.4. Feedback från publik och personal

I samband med genomförandet ombads kulturombuden att fylla i och skicka in blankett med feedback och en hel del rapporter har inkommit. Spontan feedback till kultursamordnaren har också inkommit från personal per mail, telefon och i möten. Utomhusturnén var mycket uppskattad precis som tidigare år och något som behövdes efter ännu en pandemi-vinter. Programmet var varierat och gav glädje på plats. Alla artister och program fungerade utmärkt utomhus och i Tillberga bjöd man in förskolan som tillsammans med de äldre fick uppleva Filiokus Fredrik. De fem fristående mötesplatserna i Bäckby, Malmaberg, Hjärtpunkt Skiljebo, Råby och Rönnby är mycket tacksamma för att de fick ingå i årets satsning.

1.4.1. UTVÄRDERING MED KULTURAKTÖRER

Efter sommarens turné genomfördes utvärderingar med varje artist/kulturaktör i form av intervjuer. Utvärderingen gav värdefulla insikter om boendenas spelplatser. Det gemensamma är att alla blivit väl emottagna och tillsammans med kulturombuden skapat fina upplevelser på plats. De medverkande kulturaktörerna har tagit stort ansvar för att genomförandet ska bli så bra som möjligt. Utifrån utskickat turnéschema har de ringt och kontaktat varje enhet för att få så bra anpassat program som möjligt till de behov som finns på plats. När det blivit förhinder i form av sjukdomar eller annat har de gjort sitt yttersta att flytta programmet istället för att ställa in. I några fall (3) blev det ändå så.

2022-12-14

2. Verksamhet under 2022

Årets verksamhet präglades inledningsvis fortsatt av pandemin med restriktioner gällande program och aktiviteter, under året har fortsatt försiktighet tagits vad gäller smittspridning för att skapa trygga program. Navet i uppdraget är ett nära utbyte mellan kulturombuden/aktivitetsledarna ute på boendena och kultursamordnaren. Antalet kulturombud är för närvarande: 66 st och finns på alla 35 enheter. Nätverksträffar sker 2-4 gånger per år.

Kultursamordnaren skickar nyhetsbrev med tips och information till kulturombuden månadsvis. Årets tema har varit *Läslust och läsfrämjande*, vilket har genomsyrat nyhetsbrev och nätverksträffar. Boktips, olika sätt att läsa, medier som passar en äldre målgrupp, *shared reading*, högläsnings-veckor är några av aktiviteterna.

En kulturkatalog med tips tas fram i början på varje år och broshyren *Handbok för dig som är kulturombud* beskriver uppdraget för dig som blir/är kulturombud. Inom uppdraget finns minneslådor (18 st) och minnespåsar (16 st) som är placerade på Gryta Demenscentrum från sommaren 2020. Dessa kan lånas av alla verksamheter och information sprids i nyhetsbrev, handbok, informationsblad och i kulturkatalogen.

2.1. Våren 2022

Under våren 2022 planerades sommarens utomhusturné som startade i maj, se avsnitt 1.

2.1.1. NÄTVERKSTRÄFF MED KULTUROMBUDEN

Årets första nätverksträff ställde om från ett planerat besök på Västerås stadsbibliotek till att bli en digital träff som ägde rum på Teams 16 februari. Antal deltagare: 24 st. Vi startade upp temat *Läslust och Läsfrämjande!* och i fokus var hur man kan få till mer läsning i vardagen. Bibliotekarien som arbetar med Boken kommer-verksamheten gick igenom vilka olika medier som kan passa för en äldre målgrupp, hur man enkelt kan låna medier och få hjälp med boktips. Vi pratade om olika metoder för högläsning som *shared reading*. Deltagarna berättade om hur de gör på sitt boende och kom med sina önsknings för att förenkla högläsning på plats. Det blev också information från bibliotekets DigidelCenter om digital inkludering och enkla knep för att öka användandet av digital teknik.

2022-12-14

2.2. Hösten 2022

Efter sommarens utomhusturné genomfördes utvärderingar med alla medverkande artister/kulturaktörer. Under hösten kunde också fysiska nätverksträffar arrangeras för kulturombuden. Under oktober-november sker planering av nästkommande år med bland annat dialoger med kulturinstitutionerna med fokus att hitta passande erbjudanden för äldreomsorgens målgrupp.

2.2.1. NÄTVERKSTRÄFFAR MED KULTUROMBUDEN

Hösten inleddes 13 september med nätverksträff på Vallby friluftsmuseum. Antal deltagare: 33. Vi provade live-sändning av programmet *Tankeväckaren* och träffen var ett samarbete mellan kultursamordnaren, museipedagogen på Vallby friluftsmuseum och en av systemförvaltarna från vård-och omsorgsförvaltningen. Nätverksträffen genomfördes som en workshop uppdelat på förmiddag och eftermiddag och ett dokument *Lathund för live-sändning* hade tagits fram så en sändning av ett digitalt kulturprogram enkelt kan genomföras på boendena. Vi prövade att koppla upp meet-up kamera, dator, ljud etc. Det blev även guidning på museet och fika på Gagerska gården.

Den 16 november kunde vi äntligen ha en träff på Västerås stadsbibliotek med bibliotekvisning och boktips från Boken-kommer verksamheten. Antal deltagare: 23. Det blev fika från Café Boken, besök i Kulturbanken och guidning av Raritetskabinettet av vår stiftsbibliotekarie. Det fanns även tillfälle till erfarenhetsutbyte och utvärdering av årets verksamhet samt möjlighet att komma med idéer och förslag inför kommande år. Efter träffarna skickas alltid minnesanteckningar från träffen ut, så att även de som inte kan delta får ta del av informationen.

2.2.2. MEDEL FRÅN FINSKT FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Västerås är ett finskt förvaltningsområde och under året tilldelades medel från finskt förvaltningsområde inom Västerås stad till kultur i äldreomsorgen. Tillsammans med Mälarhem, det finska äldreboendet med mötesplats, kunde vi därför göra en extrasatsning på kultur med anknytning till det finska språket. Det blev en höstturné med fyra konserter (27/10, 11/11, 24/11 och 16/12).

2.2.3. MÖTEN MED MINNEN

Möten med minnen är visningar på Karlsgatan som genomförs av Västmanlands läns museum och Västerås Konstmuseum. Visningarna är anpassade för för personer med någon form av demenssjukdom tillsammans med närstående

2022-12-14

person eller följeslagare. Visningarna marknadsfördes både i kulturkatalogen och nyhetsbrev. Under året skedde de vid 6 tillfällen (21/2, 16/5, 12/9, 10/10, 31/10 och 5/12).

2.2.4. KULTURPROGRAM NU ÄR DET JUL IGEN

Allsång varvad med solosång, allt i julens tecken med sångerskan Deborah Henriksson genomfördes under december på 11 boenden. Programmet är en blandning av allsång och solosång med jul som tema och ett sånghäfte bidrar till att alla som vill sjunga kan vara med.

2.2.5. TEMA LÄSLUST OCH LÄSFRÄMJANDE

Under pandemins utbrott 2020 genomfördes en bok- och tidningsatsning till äldreboendena. Prenumeration av tidningen *Svenska öden och äventyr* pågick under hela 2021. Under 2022 har temat *Läslust och läsfrämjande* fördjupats i uppdraget gentemot boendena där exempelvis nyhetsbrev varje månad haft boktips som passar för högläsning framtagna av bibliotekarierna på Västerås stadsbibliotek. Våren 2022 togs även två olika "högläsnings-veckor" fram, ett studiematerial med texter att läsa varje dag på tema mat och fest. Tidningen *Svenska öden och äventyr* var uppskattad av kulturombuden vilket har framkommit i utvärderingar och digitala träffar, den passar utmärkt till högläsning, därför har varje enhet i julklapp fått en årsprenumeration under 2023.

Shared reading är en metod för högläsning som två bibliotekarierna vid Västerås stadsbibliotek utbildats i under året och Södergården fick vid 5 tillfällen prova på metoden. Vi har också sett till att så många som möjligt ansökt om lånekort till sitt boende, så kallat institutionslånekort.

2.2.6. NÄTVERKET KULTUR OCH HÄLSA

Nätverket för kultur och hälsa är ett värdefullt nationellt nätverk bestående av representanter från regioner och kommuner där Västerås stad representeras av den ansvarige för uppdraget Kultur för äldre. Under pandemin har frågor kring digitala lösningar och corona-anpassad verksamhet varit ett ämne för fortlöpande erfarenhetsutbyte i nätverket. Kultursamordnaren är kontaktperson i nätverket.

2.3. Inventera mottaglighet för digital kultur och främja användande av välfärdsteknik

I Handlingsplan kultur (KUN 2021/00359) står det att ÄN och KIFF i samverkan ska inventera mottagligheten på stadens boenden för digitala tjänster och i samverkan med kulturinstitutionerna verka för att live-sändningar av föreställningar/konserter blir möjligt. När det gäller att inspirera till användandet

2022-12-14

av välfärdsteknik för målgruppen äldre har stöd till boendena under året skett genom utbildning i att live-sända kultur, erbjudande att delta i pilotprojektet *Tankeväckaren*, utskick av en Digital kulturkatalog och framtagandet av ett nytt bildspel från Västerås stadsarkiv. DigidelCenter på Västerås stadsbibliotek erbjuder stöd och har också varit ute på både mötesplatser och boenden under året med IT-vägledning.

2.3.1. PILOTPROJEKTET TANKEVÄCKAREN

Projektet startade under 2021 med digitala live-sändningar till boenden i samarbete med Vallby Friluftsmuseum. Genom det pedagogiska programmet *Tankeväckaren* sänder museipedagogerna en live-guidning från lanthandeln, där året är 1940. Boendena kan låna rekvisita som kläder och porslin. Recept på Kristidskaka samt en spellista med musik delges innan själva träffen. Museet har producerat en film som visas i början av live-guidningen. Boendet kan även använda den på egen hand för reflektion eller att göra ett eget kafferep.

Pilotprojektet sker i samverkan med vård och omsorgsförvaltningen som bidragit med teknisktöd under och inför live-sändningarna samt inköp av *meet-up* kamera, mikrofon och övrig teknik. Live-sändningen har skett genom Teams. Deltagande boenden under året har varit, Herrgårdet och Oxbacken (28/4) Trumslagarbacken (8/11) och Daggrosen (29/11).

2.3.2. DIGITAL KULTURKATALOG

I mitten på hösten skickades en digital kulturkatalog ut till kulturombuden med digitala kulturtips på temat vinter och jul. Tipsen hade även lokal förankring där resurser från Västerås med omnejd ingick. Katalogen byggde på de tre tidigare framtagna under 2020 och 2021 och innehöll även en enklare lathund med teknik-tips kring hur digitala kulturprogram på ett enkelt sätt kan visas på boendet.

2.3.3. NYTT BILDSPEL FRÅN VÄSTERÅS STADSARKIV

Västerås stadsarkiv har tagit fram ett nytt bildspel till äldreomsorgen som man hittar här: [Resurser för äldreboenden - Västerås \(vasteras.se\)](https://www.vasteras.se/Resurser-f%C3%B6r-aldreboenden) Bildspelet visar foton från Folkets park och rör sig kring 1950- och 1960 -talen.

2.4. Planering inför 2023

Nästa års tema blir *Rörelseglädje- dans och cirkus* för en äldre målgrupp. Vi kommer att träffa inspirerande föreläsare och kulturaktörer på temat under årets nätverksträffar. I vårt arbete med kultur i stadsdelar genomför vi ett pilotprojekt med dans under nästa år där Tillberga är i fokus. Där kommer vi pröva hur man kan utveckla dans över generationsgränserna och tillsammans arrangera

2022-12-14

dansträffar utomhus där både äldreboenden och förskola medverkar. Äldreboendet Parkgården i Tillberga medverkar i projektet.

En kulturkatalog håller på att tas fram med program för kultur i äldreomsorgen. Avtalet och planeringen med Västmanlandsmusikens *Sommarmusik i vården* är klar för nästa sommar med ett 70-tal konserter. Första nätverksträffen sker 7 februari 2023 tillsammans med Västerås stadsarkiv där det blir *Guldorn från arkiven*. Vi arbetar också tillsammans med projektledaren för nationaldagen så vi kan få till en lösning för att live-sända programmet den 6 juni direkt från Djäkneberget till våra boenden.

2022-12-14

3. Ekonomisk sammanställning

En fullständig ekonomisk redovisning för hela året kommer att skickas in efter 31 december 2022.

Prognos på beräknade utfallet för innehållet i uppdraget Kultur för äldre:

Program/Aktivitet	Detalj	Beräknad kostnad
Gatuartister	Teknisk utrustning, transporter.	50 028
Kulturombudsträffar	Fika och lokalkostnader.	6300
Kulturprogram under året	Julturné, extra kulturprogram, resor och material mm.	78 613
Sommarmusik med unga musiker	Avtal med Västmanlandsmusiken om 75 konserter.	50 000
Tema läsfrämjande	Prenumeration mm.	33 842
Totalt:		218 929 kr

Utomhusturnén under sommaren budget 600 000 kr:

Aktör	Program	Kostnad totalt
Awake LOVE Orchestra	Obarnsliga barnsånger	84 000
4e Teatern	Vardagliga visioner och märkvärdiga spektakel	135 000
Filiokus Fredrik med assistent	Magi och klurigheter	60 000
Lars Hedberg & Gunnar Paulsson	Somrigt med Taube	95 000
Liz Hurricane & Ken East	50-talsmusik	135 200
Carina Normansson & Gunnar Sandström	Tron, smöret och kärleken	30 000
Torbjörn Grass & Stefan Isaksson	Vackra melodier från förr till nu	60 000
Totalt:		599 200 kr